

Prozor k europskoj biljnoj raznolikosti

Rujan 2007

Korištenje biljne raznolikosti proširuje dostupnost biljnih proizvoda, promičući razvoj sela i gospodarski rasti

Zahvaljujući EURISCO-u bilo tko zainteresiran za biljne genetske izvore sada može imati pristup informacijama o približno jednom milijunu uzoraka uzgajanih biljaka i divljih vrsta u *ex situ* kolekcijama u 35 europskih zemalja.

EURISCO, «ja nalazim» na starogrčkom, je web katalog koji pruža informacije o *ex situ* kolekcijama bilja u čitavoj Europi. Trenutno sadrži tzv. putovničke podatke o gotovo jednom milijunu uzoraka biljne raznolikosti čuvanih u gotovo 200 europskih institucija u 35 zemalja. Uzorci obuhvaćaju oko 1300 rodova i 8500 vrsta, uključujući usjeve, krmne kulture, divlje i korovne vrste, sorte koje su razvili poljoprivrednici, te oplemenjivačke linije. Ovi uzorci predstavljaju više od polovine *ex situ* primki – ili uzoraka u gen-bankama – čuvanih u Europi, te od prilike 18% ukupno čuvanih primki u svijetu – neprocjenjiv izvor za istraživače, oplemenjivače bilja i sve ostale koji žele koristiti ovu raznolikost kako bi potpomogli razvoj poljoprivrede. Korisnici mogu vršiti pretraživanje prema usjevu, taksonomiji, podrijetlu, geografskim oznakama, zaprimanju, statusu uzorka i drugim kriterijima.

EURISCO je prvi regionalni katalog biljnih genetskih izvora i već sada se koristi kao model za razvoj sličnih inicijativa izvan Europe.

Podrijetlo EURISCO-a

Bioraznolikost se sve više prepoznaje kao značajni izvor za gospodarski i društveni razvoj, kao i unapređenje zaštite okoliša. Nekoliko međunarodnih konvencija i ugovora je zadnjih godina pozvalo na bolje očuvanje i održivo korištenje ove raznolikosti. Konvencija o biološkoj raznolikosti (CBD) poziva zemlje da potpomognu razmjenu podataka o očuvanju i održivom korištenju biološke raznolikosti. Međunarodni ugovor o biljnim genetskim izvorima za hranu i poljoprivredu i Globalni plan akcije za očuvanje i održivo korištenje biljnih genetskih izvora za hranu i poljoprivredu naglašavaju potrebu za informacijskim sustavima za upravljanje i omogućavanje pristupa informacijama o genetskoj raznolikosti usjeva o kojima ovisi svjetska opskrba hranom. Za uspjeh mnogih inicijativa, kao što je Pan-europska strategija biološke i pejzažne raznolikosti, neophodan je pristup takvim informacijama.

Kao pomoć europskim zemljama u odgovaranju na ove zahtjeve, Europska unija je 2000. godine odobrila financiranje projekta EPGRIS, Europska informacijska infrastruktura za biljne genetske izvore, kako bi se razvile nacionalne inventarizacije biljnih genetskih izvora (PGR) i formirao katalog za pretraživanje *ex situ* kolekcija u Europi – EURISCO. EURISCO katalog za javnost je objavljen u rujnu 2003., po završetku projekta, i do sada, tijekom njegove prve faze, dosegao je količinu informacija o gotovo jednom milijunu primki, uz stalni razvoj i održavanje mreže.

Današnji zahtjevi za raznolikijim prehrambenim proizvodima potiču šire korištenje biljne genetske raznolikosti

*Tradicionalno znanje i
kulturalna raznolikost promiču
korištenje biljne raznolikosti
na različite načine i u različite
svrhe*

*Primke u gen-
bankama
predstavljaju
skladište genetskog
materijala sa
stvarnom i
potencijalnom
vrijednošću za
 oplemenjivanje,
istraživanje i obuku,
čime promiču
sigurnost prehrane*

Kako djeluje i tko su sudionici

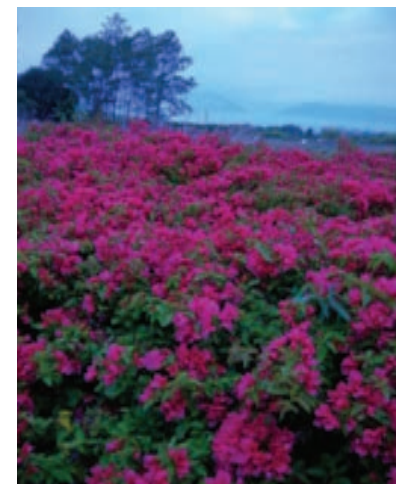
EURISCO ima nekoliko ključnih elemenata. Prvi je bio prihvaćanje zajedničkih standarda za podatke. Stručnjaci za informacije iz područja genetskih izvora iz zemalja-sudionica doprinijeli su razvoju i poboljšavanju standardne liste deskriptora za germplazmu, FAO/IPGRI Multicrop Passport Descriptors (MCPD) (Putovnički deskriptori za različite usjeve). Prihvaćanje i pridržavanje standarda za podatke preduvjet je za razmjenu i pretraživanje podataka u čitavom informacijskom sustavu. Drugi ključni element bio je razvoj nacionalnih inventarizacija genetskih izvora u zemljama-sudionicama koje ispunjavaju zahtjeve CBD-a. Svaka zemlja ima punu odgovornost i suverena prava da odluči o dostupnosti, točnosti i unosu podataka o svojim nacionalnim inventarizacijama. Treći ključni element je mreža nacionalnih fokalnih osoba, koje omogućuju vezu između nacionalnih inventarizacija i EURISCO kataloga. Oni osiguravaju da dogovorene informacije iz njihovih nacionalnih inventarizacija budu unijete u EURISCO katalog. Napokon, tu je i tehnička infrastruktura samog EURISCO-a, koja predstavlja slično kao SINGER – Informacijsku mrežu za genetske izvore (System-wide Information Network for Genetic Resources), omogućujući pristup informacijama o kolekcijama biljnih genetskih izvora koje čuvaju centri Buduća žetva (Future Harvest centri - mreža od 16 centara koje potpomaže Konzultativna grupa za međunarodna istraživanja u poljoprivredi).

Pogled u budućnost

U svojoj drugoj fazi, EURISCO će se usmjeriti na pružanje podrške nacionalnim inventarizacijama i njihovim fokalnim osobama, nastavljajući unapređivanje točnosti i širine dostupnih informacija, te povećavajući svoje tehničke mogućnosti. Također će prihvatiti izazov razvoja europskog informacijskog sustava koji će združiti *ex situ* i *in situ* informacije kroz globalnu ulaznu točku s vezama prema drugim izvorima informacija putem web usluga.

Trenutno se odvijaju inicijative za pokretanje sličnih aktivnosti u drugim regijama svijeta.

Budućnost se izgrađuje osiguravanjem da svi oni kojima je potreban pristup informacijama o genetskoj raznolikosti biljaka o kojima ovisi naše blagostanje taj pristup i imaju, te podizanjem svijesti o vrijednosti biljnih genetskih izvora za buduće generacije.

Fotografije: E. Bettencourt i S. Dias
Prevela: Mirta Culek, State Institute for Seed and Seedlings
Uredio: Stanislav Volenik, State Institute for Seed and Seedlings